

 OBČINA TOLMIN		
01-03-2016 Z dne 19.01.2016		
DM	ŠIFRA ZADEVE	PRILOGE

Na podlagi razpisa za podelitev nagrade Občine Tolmin za leto 2016
podajamo naslednji

PREDLOG ZA PODELITEV NAGRADE OBČINE TOLMIN

I. PODATKI PREDLAGATELJA

Ime in priimek / Naziv: KS Poljubinj

Naslov / Sedež: Poljubinj 62
(ulica in hišna številka)

5220
(poštna številka)

Tolmin
(pošta)

Telefonska številka predlagatelja: 041516493

Elektronski naslov predlagatelja: andrej@palbin.si

Odgovorna oseba predlagatelja: Andrej Leban – predsednik

Kontaktna oseba predlagatelja: Andrej Leban

Telefonska št. kontaktne osebe: 041516493

Elektronski naslov kontaktne osebe: andrej@palbin.si

II. PODATKI O KANDIDATU ZA NAGRADO

Ime in priimek / Naziv: Danica Krivec

Sedež: Poljubinj 87
(ulica in hišna številka)

5220
(poštna številka)

Tolmin
(pošta)

Vrsta nagrade, za katero se kandidat predlaga: *(označite)*

- NAZIV »ČASTNI OBČAN OBČINE TOLMIN«
- PLAKETA OBČINE TOLMIN
- PRIZNANJE OBČINE TOLMIN
- ZAHVALA OBČINE TOLMIN

Razlogi, zaradi katerih predlagamo, da se kandidatu podeli nagrada:

(vpišite npr: za življenjsko delo na področju športa, za dolgoletno delo pri ohranjanju kulturne dediščine, za izvedbo projekta XY,...)

Danica Krivec je odločilno prispevala k obuditvi že skoraj pozabljenega običaja pisanja pirhov ob vaškem prazniku Šempav ter skrbi za ohranjanje in prenašanje znanja na bodoče rodove.

Soglašam/o, da Komisija za priznanja in nagrade Občine Tolmin predlaga, da se kandidatu namesto nagrade navedene pod točko II, podeli druga občinska nagrada:

(označite)

DA

NE

DA, z naslednjimi omejitvami: (če ste izbrali to možnost, obvezno vpišite omejitve)

_____
_____
_____

III. UTEMELJITEV – OBVEZNA PRILOGA (priložite)

Utemeljitev predloga za podelitev nagrade Občine Tolmin podajamo v prilogi.

IV. NEOBVEZNE PRILOGE (navedite in priložite)

– Sklep o vpisu v register žive dediščine

–

–

–

V/Na Poljubinju dne 25.2.2015

(podpis odgovorne osebe)

Utemeljitev predloga za podelitev nagrade Občine Tolmin

Danico Krivec je pred mnogimi leti s pisanjem šempavskih pirhov seznanila domačinka Pavla Leban, Tápalova iz Poljubinja. Ta stoletja star običaj, povezan s cerkvijo sv. Pavla, zavetnika vasi Žabče in Zadlaz-Žabče, je bil tedaj že skoraj pozabljen in bi, če se zanj ne bi zavzela Danica, danes zagotovo že povsem utonil v pozabo. Pavla jo je naučila tehnike izdelave in pisanja, predala pa ji je tudi veliko verzov, ki so jih nekdanj pisali na pirhe. Kasneje je začela Danica ta običaj tudi podrobneje raziskovati. Obiskala je veliko starejših krajanek in zapisovala njihove pripovedi, dodatne informacije pa je skušala najti tudi s pomočjo različnih zgodovinskih in drugih strokovnih virov.

Ni pa se ukvarjala zgolj s proučevanjem šempavskih pirhov. Leta 1996 je namreč ob pomoči KS Poljubinj in obeh pevskih zborov ponovno obudila tudi nekdanj množično obiskan vaški praznik Šempav, s katerim je bilo pisanje pirhov tesno povezano. To vaško praznovanje je živo in živahno še danes. Zanimanje za pisanje šempavskih pirhov je sčasoma postalo tako veliko, da se je leta 2006 pod njenim vodstvom zbrala neformalno organizirana skupina žensk, ki so se naučile pisanja šempavskih pirhov in začele to veščino predstavljati tako doma, kot tudi po drugih krajih. Danes redno sodelujejo na različnih etnoloških prireditvah, razstavah, predstavljajo se v tiskanih in drugih medijih, najpomembneje pa je, da svoje znanje z veseljem dele in širijo med vse, ki jih to zanima. Od ponovne obuditve tega običaja so bile namreč pod Daničinim vodstvom organizirane številne delavnice za predšolske in šolske otroke ter za razne skupine odraslih, kar je vsaj za nekaj časa zagotovilo, da običaj ne bo ponovno utonil v pozabo.

Dolgoletna Daničina prizadevanja za obuditev in ohranitev tega v slovenskem prostoru edinstvenega običaja so nedvomno obrodila obilne in bogate sadove ne le v lokalnem, temveč tudi v širšem slovenskem prostoru. Važnost njenih prizadevanj in pomen ponovno obujenega vaškega običaja in praznovanja je pred par leti potrdila tudi strokovna javnost. Na pobudo Tolminskega muzeja in KS Poljubinj je bilo namreč pisanje pirhov ob prazniku Šempav leta 2012 med prvimi vpisano v nacionalni Register žive kulturne dediščine.

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00
F: 01 400 53 21

Številka: Rzd-01-12-00005-03 (6262-5/2012)

Datum: 26.4.2012

Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport na podlagi 67. člena Zakona o varstvu kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 16/08) izdaja naslednji

sklep o vpisu v register žive dediščine

V register žive kulturne dediščine se vpiše enota dediščine

EID: 2-00008

Ime enote: Pisanje pirhov ob prazniku šempav

Opis enote je v prilogi, ki je sestavni del tega sklepa.

Obrazložitev

Predlagatelj:

Koordinator varstva žive dediščine
Slovenski etnografski muzej
Metelkova 2
1000 Ljubljana

Vrsta predlagatelja: Koordinator varstva žive dediščine

Razlog: pobuda

Vrsta predloga: vpis enote dediščine

Številka predloga: Rzd-01-12-00005-02

Datum: 16.1.2012

Predlagatelj je posredoval predlog za vpis v register žive dediščine skladno s 67. v zvezi s 98. členom Zakona o varstvu kulturne dediščine in 7. členom Pravilnika o registru kulturne dediščine (Uradni list RS, št. 66/09).

Predlagatelj je predlog pripravil na osnovi pobude Danice Krivec.

Ministrstvo je na osnovi predloga enoto vpisalo v register žive kulturne dediščine s tem sklepom.

mag. Ksenija Kovačec Naglič
sekretarka

Priloga:

- opis enote žive kulturne dediščine
- opis nosilca žive kulturne dediščine

Vročiti:

- predlagatelj
- ✓ - Danica Krivec s skupino žensk iz vasi Poljubinj, Poljubinj 87, 5220 Tolmin
- zbirka listin registra žive kulturne dediščine

Masarykova cesta 16, 1000 Ljubljana

T: 01 400 52 00
F: 01 400 53 21

Številka: Rzd-01-12-00005-11-01

Datum: 26.4.2012

opis nosilca enote žive dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

EID: **02-00008**

Ime enote: **Pisanje pirhov ob prazniku šempav**

2. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

Nosilec:

Identifikacija nosilca: **14**

**Danica Krivec s skupino žensk iz vasi Poljubinj
Poljubinj 87, 5220 Tolmin**

3. OPIS DEJAVNOSTI NOSILCA

Opis (posebnosti glede na opis enote dediščine)

S pisanjem šempavskih pirhov je mentorico in vodjo skupine žensk, Danico Krivec, pred mnogimi leti seznanila domačinka Pavla Leban (po domače Tápolova) iz Poljubinja, ki je običaj poznala in ga doma še vedno ohranjala. Poleg tehnike pisanja, ki ji jo je pokazala, ji je predala tudi veliko verzov, ki so jih nekdanj pisali na pirhe. Po letu 1990 je začela Danica ta že skoraj pozabljeni običaj podrobneje raziskovati. Obiskala je veliko starejših krajanek in zapisovala njihove pripovedi, dodatne informacije pa je skušala najti tudi s pomočjo različnih zgodovinskih in drugih strokovnih virov.

Leta 2006 je bila na njeno pobudo ustanovljena neformalna skupina žensk, ki danes ta že skoraj pozabljeni običaj predstavlja tudi na različnih etnoloških prireditvah ter v tiskanih in drugih medijih. V zadnjem času pa z organiziranimi delavnicami, ki jih po navadi vodi Danica Krivec, svoje znanje širijo tudi med osnovnošolce ter razne skupine odraslih.

4. LOKACIJA NOSILCA

Naselje: **POLJUBINJ (TOLMIN)**

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **404203** X: **115605**

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02N_00014.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Dejan Krivec, 2010

6. OPOMBE

7. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **1 m - 3 m**

8. VPIS NOSILCA

Vpis dne: **26.4.2012**

Številka: **Rzd-01-12-00005-03**

Razlog: **pobuda**

Priloga: Rzd-01-12-00005-01
Datum: 26.4.2012

opis enote žive kulturne dediščine

1. IDENTIFIKACIJA ENOTE

EID: **2-00008**
Ime enote: **Pisanje pirhov ob prazniku šempav**
Sinonimi imena enote:
Palbinski praznik

2. OPIS ENOTE DEDIŠČINE

Zvrst dediščine: **šege in navade**
Podzvrsti:
letne šege
Tipološka gesla:
pisanje pirhov, sv. Pavel

Kratek opis:

Pisanje pirhov ob prazniku šempav poteka vsako prvo nedeljo v maju, ko se ženske iz Poljubinja in okolice zberejo in z rdečo barvo barvajo ter z različnimi motivi in verzi popišejo kuhana jajca. Njihova posebnost je izdelava zunaj velikonočnega časa.

Opis:

Na Žabijskem vrhu nad Tolminom je bila v 16. stoletju zgrajena cerkev sv. Pavla, zavetnika vasi Žabče in Zadlaz-Žabče. Odtlej v štirih okoliških vaseh (Poljubinj, Prapetno, Žabče, Zadlaz-Žabče) na prvo nedeljo v maju pripravljajo vaški praznik, imenovan šempav. Njegova posebnost so posebni šempavski pirhi. Znanje pisanja naj bi vaškim ženskam posredoval mojster, ki je poslikal cerkev sv. Pavla.

Pirhe so dekleta in žene običajno napisale v soboto pred praznikom šempav. Kuhana jajca so najprej popisala z voskom in jih nato pobarvala v bordo oz. višnjevi barvi, ki so jo dajale tako imenovane »treščice«, zdrobljen les listnatega drevesa pražiljke (bražiljke; Caesalpina crista), ki raste v Braziliji. Kasneje je pražiljko zamenjala barva, pridobljena iz listov rdeče čebule, danes pa pirhe najpogosteje barvajo z industrijsko barvo za pirhe, za pisanje pa uporabljajo pisalke – »poglice« in peresnike s peresci.

Pirhi so popisani s krajšimi dvo- ali štirivrstičnimi verzi ljubezenske, šaljive, zbadljive, domoljubne ali drugačne vsebine. Dopolnjeni so z rastlinskimi motivi, ki so pogosto podobni motivom z vezenin. Med cvetličnimi vzorčki prevladujejo solzice, s katerimi so ženske v maju krasile Marijin oltar, pogost pa je tudi motiv srčka s cvetjem.

Popisane in okrašene pirhe so dekleta podarjala fantom na praznično šempavsko nedeljo. Z zapisanim verzom na podarjenem pirhu je dekle povedalo fantu, kaj si misli o njem, kaj od njega pričakuje ali kaj ji pri njem ni všeč. Pirhe so podarjale sorodnikom, znancem ali naključnim obiskovalcem tudi poročene žene in gospodinje. Zanje so bili zapisani verzi nekoliko drugačni. Govorili so o vrednotah in so imeli bolj spominski oz. domovinski značaj. S pirhi so se na ta dan obdarovale

tudi prijateljice. V spomin na domači kraj so jih dobile predvsem tiste, ki so odhajale delat v tujino. Otroci so na ta dan poslikane pirhe nesli v cerkev, tam so jih položili na oltar, jih med sabo primerjali in občudovali. Otroci in odrasli so se ob šempavu zabavali tudi z do danes ohranjeno igro pikanja pirhov. Podarjanje pirhov v današnjem času ni več povezano s podarjanjem pirhov deklet fantom, temveč gre za simbolično spominsko obdarovanje med posamezniki.

Od leta 2006 skupaj s Krajevno skupnostjo Poljubinj vsako prvo nedeljo v maju organizirajo prireditev Šempav. Na soboto pred praznikom v vasi Poljubinj pripravijo delavnico pisanja pirhov, ki se je lahko udeležijo vsi, ki želijo spoznati ta običaj. Naslednji dan sta svečana maša ter zabavno-kulturni program, katerega se udeležijo številni krajanji in drugi obiskovalci.

Datacija:

zadnja četrtna 16. stol., prva četrtna 21. stol., 2006

3. LOKACIJA ENOTE DEDIŠČINE

Naselje: **POLJUBINJ (TOLMIN)**

Opis lokacije:

Poljubinj, Prapetno, Žabče, Zadlaz-Žabče

Geokode lokacije (G-K koordinate centroida): Y: **404010** X: **116340**

4. NOSILEC IZROČILA, ZNANJA ALI DEJAVNOSTI

več nosilcev

5. KARAKTERISTIČNI PRIKAZ

Foto datoteka: **KF_02_00008.jpg**

Avtorstvo in avtorske pravice prikaza:

Matjaž Krivec, 2010

6. VARSTVENE USMERITVE ZA ENOTO

Kategorija usmeritev: **drugi ukrepi ohranjanja žive dediščine**

Opis usmeritev:

osnovne varstvene usmeritve za živo dediščino

7. PRISTOJNOSTI

Pristojna institucija: **Tolminski muzej**

Strokovna področja:

etnologija

8. POVEZAVA ENOTE Z DRUGIMI ENOTAMI REGISTRA

Register žive kulturne dediščine:

Register nepremične kulturne dediščine:

Register premične kulturne dediščine:

Goriški muzej Kromberk - Nova Gorica

Tolminski muzej
Slovenski etnografski muzej

9. UTEMELJITEV VPISA

Izdelava šempavskih pirhov, povezana z dnevom blagoslova cerkve sv. Pavla, je posebnost v slovenskem prostoru. Sama tehnika krašenja jajc je najverjetneje povzeta po tradiciji krašenja velikonočnih pirhov, vendar je celoten praznik šempav svojevrstna, na zgolj nekaj vasi vezana tradicija. Pisanje pirhov je edinstvena oblika ljudskega likovnega izražanja in ustvarjanja ter svojstvena in redka oblika komunikacije, sporočanja in obdarovanja.

10. OMEJITVE GLEDE JAVNOSTI PODATKOV

Omejitve: **ni omejitev glede javnosti podatkov**

11. OPOMBE

12. KVALITETA PODATKOV

Natančnost centroida: **> 30 m**

Natančnost območja: **območje ni določeno**

13. VPIS V REGISTER

Vpis dne: **26.4.2012**

Št.: **Rzd-01-12-00005-03**

Razlog: **pobuda**

14. SPREMEMBA REGISTRA

Sprememba dne:

Št.:

Razlog:

15. IZBRIS IZ REGISTRA

Izbris dne:

Št.:

Razlog:

16. ZAZNAMKI